

Naš pozdrav Tyrševu domu

Govorio kod otvorenja Tyrševa doma u Pragu dne 24. maja 1925. starosta JSS.
brat E. G a n g l.

Braćo i sestre!

S juga slovanske zemlje, od tamo, gde je seme Tyrševa Sokolstva također poginulo zdravo korenje, bratski Vam pozdrav! Naša je delegacija skromna, prema našim prilikama; ali svi, koliko nas je god združeno u Jugoslovenskom sokolskom savezu, prisustvujemo sa žarkim osećajima i s ponosnim duhom ovoj svečanosti, koja je prva i ostatak će jedina u čitavom kulturnom svetu! Otvorenje Tyrševa doma kruna je dosadanjega rada bratskoga českoslovačkoga Sokolstva, otvorenje Tyrševa doma također je praznik nas sviju, premda nismo materijalno doprinosili za nj, ali smo ga bratskom ljubavi ogrejali i ožarili od temelja do slemena! Nijedna zgrada na čitavome širokome svetu nije tako veličanstveno, raskošno i sjajno pozlaćena plamovima ljubavi, odanosti i vernosti, kako ovaj Tyršev dom, što se smelo diže izravno iz sreća slovanske zemlje u vedrine nebeske, zorno pokazujući veličajnost ideje, što ju je rodio Tyrš i što ju mi, njegovi baštinici, prenašamo iz roda u rod.

Tko da vlada čitavim slovanskim svetom? — Tyršev duh, Tyrševo Sokolstvo! Na čitavom slovanskom svetu biva jedan rod — rod slovanski, i na tom jednom slovanskom svetu združuje i veže slovanska plemena u jednu silnu celinu i u jedno gigantsko telo jedno jedino Sokolstvo naše, slovansko Sokolstvo!

Ponosom i radošću plamti mi duša, jer se u njoj oglašuje svest, da je u temelje toga doma zakopan tvrdi kamen, izrezan iz jedroga pobočja našega Triglava. No to nije samo triglavski kamen, to je okamenina sviju jugoslovenskih gora i planina od severa do juga, od zapada do istoka, kuda se prostire naša zemlja! U tom kamenu čute junačke pesme o Kraljeviću Marku i o kralju Matijašu, u njem je pohranjena slomljena sila cara Lazara, u njem je bol majke Jugovića, u njem je zapisana tragedija Kosova i Albanskih gora, tragedija Matije Gubca in Zrinskog-Frankopana, u njem su okamenjeni uzdasi i gorke suze našega trpljenja i našega ropstva. Sav užas prošlosti sleo se je u toga kamenitoga svedoka pogaženoga i umirajućega naroda! Ali u tom kamenu upisana su također junačka dela naših Karadorđevića, naših Sokola Šumadinaca, naših ustaša i dobrovoljaca, od njega odjekuje zveket oružja solunskoga junaštva, Kumanova i Dobrudže, o njega se mlate besni vali našega mora. Od njega odjekuje šum i po naših dubrava i naših polja, od njega se odseva blesak mača Dušana Silnoga, potisućerostručen u rukama naših junaka Sokolova, što je izvojtio domovini i narodu pobedu i slobodu. I iz

lih historičkih činjenica, što dokumentiraju naše životne sile i otpornu snagu našega naroda, iz te divske borbe, umiranja i pobeđivanja istoga naroda buči glas, jači i svesniji od svih drugih, glas, koji leti od našega juga na Vaš sever preko ludine, utisnute u naše telo — glas, što ga ponovno najavljam Vašim srcima i što ga izručujem vetrovima i olujama, da ga raznesu i rastresu po vsem širokom svetu — glas naše zakletve: Vernost za vernost! S Vama, braćo Čehoslovaci, jesmo i ostajemo združeni u životu i smrti!

Tyršev dome! Ti si slika veličine Tyrševa duha, koji je — kakono nitko pred njim ni za njim — u tren oka izvojštio pobedonosnu stazu i osigurao stalnu čvrstu vezu među slovanskim plemenima. U tom duhu začelo se je i ojačalo naše bratstvo, u njem je dozrelo pravilno pojmovanje naše jednakosti, koja se ne sme prikazivati samo u pravima i uživanju priborenih dobrina, nego treba da bude ujedno merilom i podelom dužnosti, koje ima svaki od nas do naroda i do domovine. U njem je nikla i uzrasla naša žudnja za slobodom, koja je čoveku slast i uteha tekar onda, kad je za nju žrtvovao i sam, koliko je najviše mogla i htela fizička i moralna sila. Po svim prostorijama ovoga doma diše Tyršev duh, koji pomno motri rad braće i sestara i upravlja njime, duh, čigovoj sili i neodoljivoj privlačivosti darovaše sebe naša sokolska braća i sestre.

Tyršev dome! «*Monumentum aere perennius*» ljubavi češkoslovačkoga Sokolstva, kojom se žari svako srce za velikoga brata, majstora i učitelja, a ujedno i spomeniče moralne i materijalne jakosti ČOS., koja je osobito danas zorno pokazala, kako sokolska istrajnost, sokolska požrtvovnost i sokolska volja uz sve zapreke i neprilike stvara velika dela.

Tyrševim domom postavljen je u povescnici svega Sokolstva medaš između prošlosti i budućnosti. Ako smemo s ponosom da se obazremo natrag na postignute uspehe sokolskoga rada, obraćamo poglede napred u uverenju, da će se Sokolstvo razviti sve to jače i silnije, jer će nam iz ovoga doma neprestance doticati sveže, zdrave sile htenja i ljubavi do rada te će za vazda ostati istinita Tyrševa nauka večnoga gibanja i večne nezadovoljnosti.

Tyršev dome! Nas, Jugoslovene, probudaj i zovi na novi rad i na vernost sokolskoj ideji; hoćemo od nje, da združi i ujedini sve sinove i kćeri našega naroda u nesebičnosti, u dubokoj i tvornoj ljubavi za otadžbinu po načelu našega narodnoga i državnoga jedinstva. Ti nam, Tyršev dome, padaješ sile za plodnu samoradinost i veru u nepobedljivost svega dobra, velika, istinita, plemenita i pravedna. Iz toga bezdna i neiscrppljiva zdenca slovanskog osećanja, sokolskoga panslavizma, sokolske žilavosti i istrajnosti i čovečje pravednosti neka piju i neka se napiju sva naša braća i sve naše sestre, gdegod bili i kakogod im bilo, dok se u granicama naše slobodne domovine ne udruže na veke vekova pod ponosnim sokolskim zastavama!

Kao vidljiv dokaz našega bratstva i za dokaz naše zahvalnosti za sve, što ste dobra i trajna učinili za svoje i naše Sokolstvo i s njime za svoj i naš narod, izručam ovom svečanom prilikom plaketu Jugoslovenskoga sokolskoga saveza — naše jedino i najviše odlikovanje —

Tyrševu domu na uspomenu današnjega dne. Kamen, bron i drvo neka razglasuju po čitavoj českoslovačkoj zemlji pesmu bratstva i vernosti između Jugoslavije i Českoslovačke, neka budu glasnici naših trajnih veza, što su spojile naše i Vaše duše za jednu težnju: sve za sreću, slavu i slobodu domovine!

Vama pako, braćo i sestre, na dar naša srca i naše bratske pozdrave! Na zdar! Zdravo!

O uzgoju funkcionara

Predavao na sednici župskih funkcionara ČOS. i JSS. u Pragu brat Vinc. Stěpánek, namesnik staroste ČOS.

Pcsao sokolskoga funkcionara postaje od dan do dan sve to komplikovanim. Taj posao ne iziskuje od njega samo tanje savesnosti i većega mara, nego i stanovitu iškolanost i stručno poznavanje zadaće, jer se je naše uredenje osililo i izabralo nove puteve do određenih ciljeva pa je i administrativa zamršenija više no ikad. Mi se sada već ne zadovoljamo, da samo upišemo novoga člana u maticu, već nam je dužnost da tražimo informacije o njem, za vreme njegovog pokušaja učlanjenja treba da pratimo kako vrši svoje sokolske dužnosti, izveštujemo o njem svoja središta, a sve to činimo prema ustanovljenim pravilima, po propisanim formularima. Namišljeni uspeh u ovom slučaju stoji do ispravnosti kojom funkcionar vodi svoje zapise; do nje stoji i nadzorni rad župe, statistika središta, oseguranje članova protiv nezgoda.

Ne zadovoljava nas način kako mnogi funkcionari vrše svoj rad. Neupućeni funkcionari čine svojim poslovanjem mnogo neprilika i krivi su, da je naš celokupni posao nesavršen.

Kako da se tome doskoči? — Prvo: treba revidirati zadaće pojedinih funkcionara, drugo: treba sustavno odgojiti funkcionare i olakšati im posao.

S kojeg gledišta da revidiramo zadaću funkcionara? — Treba svakomu funkcionaru odrediti minimum njegovog rada. U našem je vlastitom interesu, da funkcionara ne preopterećujemo suvišnim i prečestim upitima; više se puta bez štete može taj gubitak vremena i truda prištediti funkcionaru. Od funkcionara zahtevamo samo ono, što neophodno treba zadaća društva, župe i središta. Uzmimo pri tom u obzir i sposobnost funkcionara srednje ruke i gubitak vremena, što ga od njega iziskujemo. Ni na prilike među članstvom ne smemo da zaboravljamo. Idealno bi bilo n. pr. kad bi članska knjižica, umesto sadašnje legitimacije, pratila člana kroz celi njegov sokolski život. Ali od koliko članova možemo da očekujemo da će, kad se naglo seli, skočiti do funkcionara po potrebne beleške. Ako član ne učini te svoje dužnosti, zar da ga kaznimo? Kako? Korespondencija bi bila još nezgodnija. Ne smemo da zaboravimo ni na nivo našega članstva i na njegovu spremnost u vršenju dužnosti.

Da se olakša funkcionarima njihov posao, treba u prvom redu da unificiramo rad. Svi funkcionari jedne vrste treba da istim načinom vrše svoje administrativne dužnosti, a ne postavljajmo funkcionara, kad se preseli iz jedne župe u drugu, pred posve novi forum rada.

Konačno: Rad naših funkcionara ne sme da se prečesto menja. Dogada se, da odbor nešto zaključi, i jedva se administracija u to uživi, ete ti opet drugoga zaključka, koji iziskuje drukčije administrativno postupanje.

Dakle, unifikacija i stanoviti stabilitet sredstva su, kojima ćemo od funkcionara lakše dobiti ono, što od njega tražimo.

Kad smo tako tačno ustanovili i odredili program — što je zadaća skupštine župskih funkcionara u ČOS. — treba da počnemo s odgojem funkcionara.

Za to imamo već praksu i prokušana sredstva. Amo spada intervencija župe onda, kad funkcionar u društvu počne službovati. Župa pošalje starijega prokušanoga praktika, koji daje savete članskim sastancima ili kandidatskoj komisiji, podseti je na sve administrativne zadatke, koje čekaju odbor. Tako će postupati i pred izbor na glavnoj skupštini.

Na konstitucionoj sednici pomaže župski izaslanik pri izboru funkcionara. Pri tom ne sme da zaboravi spomenuti zgodnu podelu rada, zaposlenje novih ljudi, neka preporuči da se bez potrebe ne menjaju prokušani funkcionari, neka se zaposle i žene i t. d., zahteva da se funkcije nakon izbora preuzmu u redu predajom listina i inventara, svetuje kod sastavljanja radnog programa i t. d.: sve su to stvari, koje treba u redu obaviti, inače urode neugodnim posledicama, katkada čak i ponovnom glavnom skupštinom.

Samomu odgoju funkcionara služe škole za funkcionare. Onamo sazovemo sve funkcionare iz pojedinih društava, prolazimo s njima sve njihove zadatke i uputimo ih pouzdanim načinom, kako se provadaju. U velikim i prostranim župama bit će mnoga puta potrebno posegnuti za okružnim školama. Kod toga treba tačno paziti na jedinstvo predavanja i uputa. Najbolje je kad okružna predavanja vode isti ljudi; inače je potrebno da se svi predavači sastanu i potanko dogovore o vođenju pojedinih škola.

U funkcionarskim školama ne sme se štediti vremenom; brzo proći zadatke pojedinih funkcionara ne znači mnogo, jer velik deo početnika treba temeljita tumačenja. Gde to dopuštaju prilike najbolje je školu razdeliti na dva dana i pozivati u nju funkcionare dvaput u dve srodne skupine. Gledajmo uvek na takav sastanak kao na pravu školu, omogućimo pitanja, iznošenje raznih iskustava i slično. U nekojim župama zavedeni su svrsishodno sastanci funkcionara stanovite kategorije, kao na primer sastanci svih blagajnika i knjigovoda. To su u bitnosti delovi naše škole. Njihova prednost leži u tom, što imadu dosta vremena za raspravljanje, a greška, da drugi funkcionari ne upoznaju ništa iz one struke. To je svakako minus takovih špecijalnih škola, da ne odgajaju također i zamenike za svoju struku time da i oni funkcionari čuju o dužnostima i radu drugih.

Tom prilikom držim da je potrebno, da posebice spomenem, da se u odgoj funkcionara mora uključiti i odgoj starešina. Kao vođa i odgovorni funkcionar treba da znade način rada svih funkcionara u

odboru, da ih može u ispunjavanju njihovih dužnosti nadzirati. Mora da znađe, što da zahteva.

U školi služimo se ovim predavanjima i zornim pomagala.

Osim škola treba da se brinemo za primerna pomoćna sredstva za sokolske funkcionare (saradnike). Najbolje se daje učiti tim načinom, da svaki slušač dobije dotičnu tiskanicu, a predavač uzimljući pojedine praktične primere, pokazuje na ploči način, kako se zapisuju, a to onda slušači istovremeno provode.

Dobro je također, da sokolski vešti trudbenici zorno pokažu kako se vrši sednica ili jedan njezin deo.

Treba da se staramo, da dademo funkcionarima dobra pomagala, a to su priručnici i tiskane upute; društvo treba da nabavi u dostatnoj množini i društvene svrsishodne tiskanice. Naši formulari mora da poučavaju, vode i napominju vidljivo, što se u danom slučaju od funkcionara traži. Iskustva i praksa svih funkcionara, koji danas vode, morali bi se spojiti i usavršiti.

Mislim, da ćemo tako doći do čitavog reda obvezatnih tiskanica, koje će središte jeftino da dobavi župama, a župe će ih za umereno povišeni doprinos dobavljati društvima na zahtev zabadava.

Prilikama, koje su nastale svim tim navedenim sredstvima, pripomaže i opet župa svojim nadzorom, to znači ispravnim i neprestanim poticanjem. Nadzoru je posvećena posebna uprava kao faktoru neobično važnomu. Poticanje se sastoji u neprestanom pozivanju na rad, koje od vremena do vremena treba da dođe u vesnike i okružnice (četvrtgodišnje pregledovanje sprava, pripravljanje k godišnjoj statistici i t. d.) kao i u tom, da se komplikovaniji slučajevi, koji se rešavaju u predsedništvu župe, obrade stručno i potanko u rubrici «Sokolski funkcionar».

To bi bilo ukratko sve što mogu reći o odgoju funkcionara. Zadaća, koja time pada na župu, nije ni mala ni jednostavna. Potrebno je, da joj se posveti posve bar jedan funkcionar predsedništva, da sakupi oko sebe zbor spretnih i opreznih pomoćnika i nadzornika, pa će se rezultat sigurno pokazati.

Odgoj funkcionara nije tako težak kao odgoj odgajatelja i predljaka. Na tom polju daje se najlakše izvesti mnogo u korist naše stvari. Radimo dakle, a naših će tužba nestati jedne za drugom.

O pomenu stikov češkoslovaškoga in jugoslovenskega Sokolstva

Predaval na seji župnih funkcionarjev ČOS. in JSS. v Pragi br. dr. Riko F u x.

Naredni preporod pri slovanskih narodih koncem 18. in v začetku 19. stoletja je zbudil v vseh slovanskih narodih čut sorodnosti, iz katerega so se razvile prijateljske zveze, ki so se gojile z vedno večjo intenzivnostjo vzlic vsem naravnim in umetnim zaprekam. Zgodovina razvoja teh slovanskih medsebojnih stikov nam živo priča, da sta jih ravno jugoslovenski in češkoslovaški narod od prvih početkov v največji meri gojila ter tudi znala ceniti njihov veliki pomen. Že doba Jana Kolarja, Šafařika, Štura, Vuka Karadžića, Gaja — doba velikega

narodnega preporoda, je provzročila ravno po njih prve najožje in jako pomembne stike med obema narodoma. Kolar, Šafařík in Gaj so spoznali že takrat veliki pomen skupnega delovanja med obema narodoma in sta zlasti prva dva že v takratnih dobah podpirala strem-ljenja Ilircev za združitev vseh jugoslovenskih plemen. Ti stiki tvorijo prve začetke skupnega dela jugoslovenskega in češkoslovaškega naroda, ki so se razvijali v vedno ožje in ožje sodelovanje, za katerih poglobitev pa je bil merodajen nastop Sokolstva.

Sokolstvo je nastopilo svojo prvo pot v Pragi, toda že prvi odmevi ustanovitve te organizacije so pokazali, kako globoko so segli ustanovitelji Sokolstva v dušo svojega naroda in tudi vseh slovanskih narodov. Notranja idejna moč v Tyrševem programu je provzročila ono tajno silo, s katero je Sokolstvo vplivalo predvsem na one slovanske narode, ki so živeli pod pritiskom brezobzirnega germanskega jarma ter so hrepeneli po svobodi. Češkoslovaški in jugoslovenski narod sta se prva drug za drugim oklenila te velike Tyrševe ideje in sta od prvega trenutka pod njenim okriljem hitela roko v roki od zmage do zmage.

Takoj prvo leto po ustanovitvi Sokolstva v Pragi je bilo ustanovljeno sorodno društvo v Ljubljani leta 1863. in z ustanovnega občnega zbora je bil poslan praškemu Sokolu pozdravni brzojav v francoščini z željo za najožje skupno delovanje. To skupno delo se je potem razvijalo od leta do leta ter zblíževalo oba naroda v skupnem narodnem boju za njihov obstanek. Še isto leto je podaril praški Sokol ljubljanskemu Sokolu 60 sokolskih znakov, ki so jih nosili ljubljanski Sokoli z velikim navdušenjem na svojih prireditvah. Ko je bila postavljena telovadnica praškega Sokola, je pozval leta 1864. takratni starosta Fügner ljubljanskega Sokola k tej slavnosti z dopisom, v katerem vabi brat na Vltavi brate na Savi k tej veliki slavnosti. To vabilo je provzročilo veliko navdušenje med južnimi Sokoli in značilno je, da po 60 letih stojita brat od Vltave in brat od Save roko v roki pri otvoritvi največjega sokolskega središča, doma slovanskega Sokolstva, ponosna na ogromno delo, ki sta ga izvršila ramo ob ramo od otvoritve prve sokolske telovadnice v Pragi!

Ti začetni stiki so se poglobljali leto za letom z osebnimi stiki sokolskih delavcev, z medsebojnimi stiki in zleti, s proučevanjem oboje sokolske literature in z drugimi sredstvi. Medsebojno spoznavanje je raslo od leta do leta, navezano je bilo mnogo prijateljstva med posamezniki ter se je tako ustvarjala vez neizbrisnega prijateljstva in bratstva ne samo med posamezniki, temveč med obema narodoma.

Te vezi sokolskega bratstva so mogočno vplivale na narodni razvoj, ker je rasla na obeh straneh zavest skupnosti. Zavest, da imamo v gigantskem narodnem boju pomoč in zaslombo in od Sokolstva ustvarjeno razpoloženje bratske skupnosti obeh narodov, je mogočno vplivala na politično delo pri obeh narodih ter se je moralo javno mnenje ukloniti delu sokolskega bratstva, ki je ustvarilo geslo: «Zvestoba za zvestobo!»

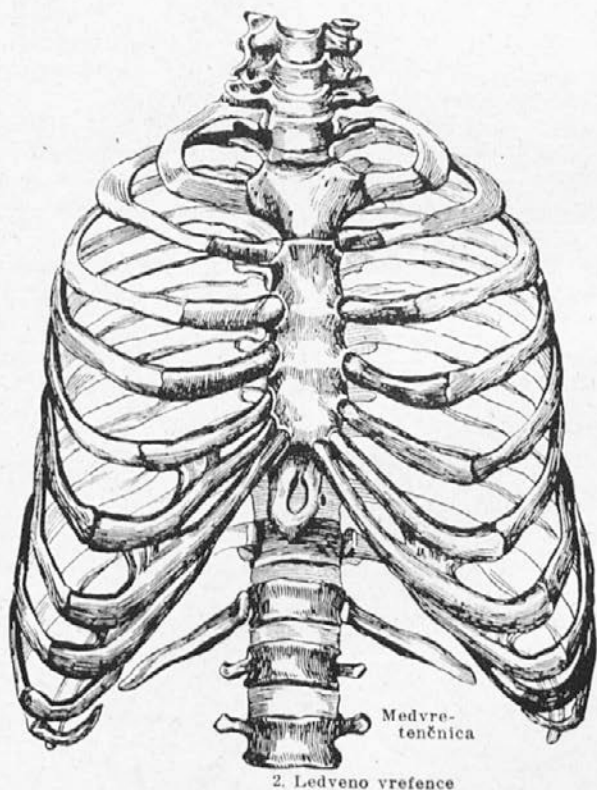
(Se nadaljuje.)

Anatomija in fiziologija človeka

s posebnim ozirom na telovadbo.

Najbolj gibljiva je vretenica v vratnem delu, že manj v ledvenem, najmanj v prsnem, vrtenje hrbtenice okoli lastne osi je najizdatnejše v vratnem odseku ter pojema polagoma napram ledvenemu. V sklepu med zatilnico in nosačem kimamo, v onem med nosačem in okretačem vrtimo glavo.

Od prsne vretenice odhaja (pri moškem in pri ženski) na vsako stran 12 koščenih sponk, rebra, ki se po večini — posredno ali neposredno — združijo spredaj s plošnato kostjo sredi prsne stene, s prsnico (grodnico). Prsnica, rebra in pripadajoča prsna vretenca tvorijo v celoti prsni koš (thorax). Sedem zgornjih parov

2. Ledveno vrefence

Slika 14. Prsni koš od spredaj. Vidimo rebra in njih hrustance (spredaj), stikajoče s prsnico in zapazimo sklepa med 1. rebrom in vretencem.

imenujemo prava rebra, pet ostalih ne prava, od teh sta spodnja dva prosta. Rebra nosijo spredaj hrustanec, reborni hrustanec, in le-ta se stika s prsnico pri pravih rebrih, hrustanec nepravih (razen prostih) se prislanja na prednika.

Zadešnja dva sklepa med rebrom in vretencem — po večini artikulira (= se stika) zadaj vsako rebro z dvema vretencema hkrati — kaže slika 14, rebrna glavica ima sklep ob ploščku, grčica na prečnem odrasleku. Zadaj je rebro skrivljeno po manjšem, ob strani in spredaj pa po večjem polumeru. Tretji stik je med hrustancem in prsnico. Ti trije stiki dopuščajo pregibanje reber, kakršno se vrši n. pr. pri navadnem dihanju (kadar se prsni koš razširi in zopet zoži), ojačeni so po mnogih dokaj čvrstih vezeh.

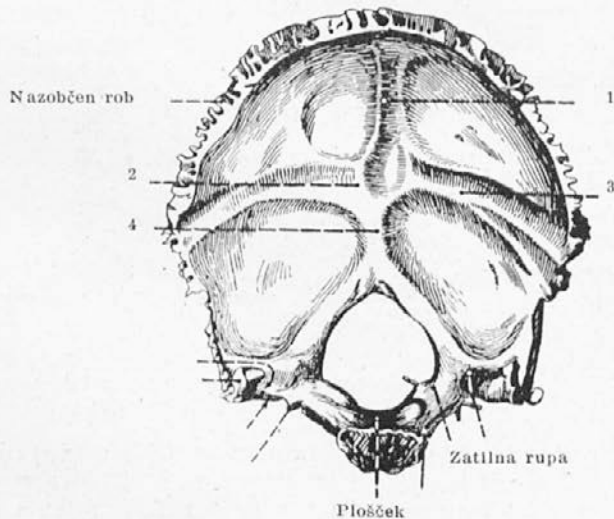
Prsnica je ploščnata, podolgovata kost, nekako antičnemu meču podobna; njen ročaj (zgoraj) je vretenici bližje kakor telo. Moška prsnica je za okoli 2 cm daljša in obenem ožja od ženske.

Prsni koš. Rebra ležijo bolj strmo pri slabo razvitem košu, ki je obenem daljši in plitvejši; pri krepkih poedincih so manj povešena, koš je krajši in v sagitalni smeri (v smeri od spredaj navzad) izbočenejši. Prostore med rebri zovemo medrebrja, njih oblika odvisi od rebrne.

Prožnost celotnega koša, ki jo določa elastičnost reber in zlasti rebrnih hrustancev, pojema, kakor hitro zavapnijo ali celo zakostenejo, kar se vobče opaža v starosti. V raznih legah je oblika koša različna; če ležimo vznak ali na trebuhu, je koš bolj plitev, v bočni legi se zmanjša spodnja polovica, zato pa je zgornja bolj prostorna in gibna (važno za dihanje). Pri dihanju se rebra izmenoma dvigajo in povešajo, prvo pod vplivom mišic, drugo vsled mišičjega dela, elastičnosti prej napetih hrustancev in trebušje teže, ki poteza za rebra. Med vdihanjem se dvigajo zlasti prednji konci reber in z njimi prsnica, prsni koš se širi v sagitalnem in prečnem premerniku.

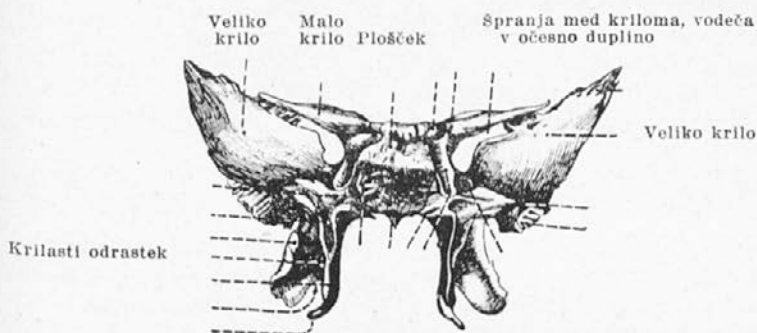
Okostje črepinje.

Najprej se bomo ozirali na one ploščnate kosti lobanje, ki ostenejajo možganom namenjeno duplino.

Slika 15. Zatilnica (od zgoraj) 1—4 križišče 2 grebenov (+), v njegovih žlebih ležijo debele dovodnice.

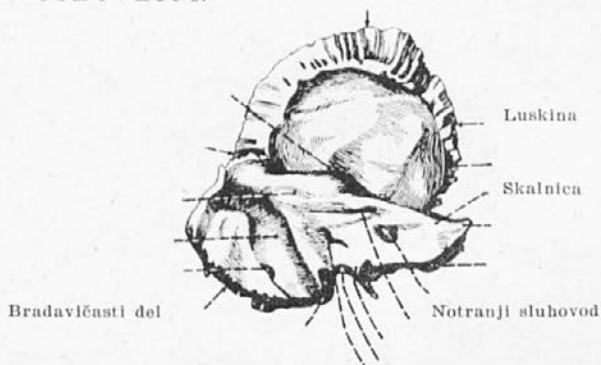
Zatilnica (zaglavnica, neparna). Spredaj ožja in debelejša se razširja zadaj v luskino, na koje notranji ploskvi zagledamo dva v pravem kotu se križajoča grebena. Kost preluknja velika za glavna rupa, ki propušča podaljšek velikih možgan v hrbtni mozeg. Na spodnji ploskvi tik ob rupi leži parna sklepna ploskev za prvo vratno vretence (nosač).

Slika 16. Zagozdnic.

Zagozdnic (neparna) izgleda v centralnem delu nekako masivna, je pa votla (zračna ali pnevmatična kost). Od tega njenega telesa odhajajo kot parni odrasleki: stransko veliko in malo krilo, med obema špranja, vodeča v očesno duplino, ter spodnji krilasti odraslek. Telo je zgoraj vrsto, turško sedlo, v katerem leži privesek možgan.

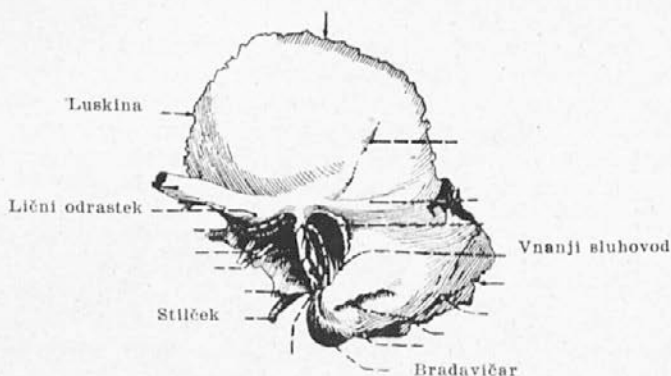
Med zaglavnico in zagozdnic se nahaja pri mlajših ljudeh hrustančeva spoja, pozneje (po 16. do 20. letu) se stapljata obe kosti v eno, v osnovnico.

Slika 17. Leva senčnica odnotraj.

Senčnica (parna). Vanjo se združi več delov:

a) Skalnica, prav slična piramidi, obrača svojo konico navspred proti sedlu. Kratki kanal na njeni zadnji ploskvi nazivljamo notranji sluhovod; drug kanal, v kojega vstopa notranja vratna odvodnica, pričinja spodaj in zavije v pravokotnem kolenu

Slika 18. Leva senčnica od zunaj.

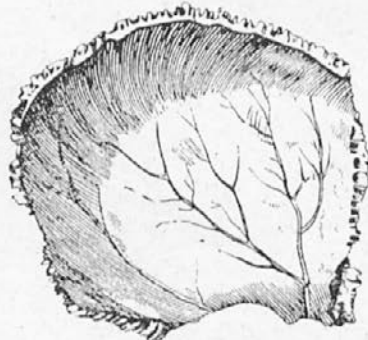
do konice. Od vnanje ploskve (baze) piramide nas vodi daljši kanal, zunanji sluhovod v duplino, bobničeva duplina ali zabobnina. Na sveži lobanji ju razpredeli tanka kožica, bobnič. Notranjo steno zabobnine preluknjata dve okenci, z gornje (ovalno) in spodnje (okroglo), vodeči obe v notranji del piramide, v koščen labirint. Piramida vsebuje tako zvano koščeno uho, vnanje uho ali vnanji sluhovod, srednje uho ali zabobnina in notranje uho ali labirint. (V tem-le imamo tri dele: polžek, pridvor [preddvor] in tri vsločene kanale.)

b) Zadaj bradavičasti del s krepkim odraslekom, bradavičarjem, ki ga otopljemo pri sebi za uhljem.

c) Luskina, to je tenka kost v sencih.

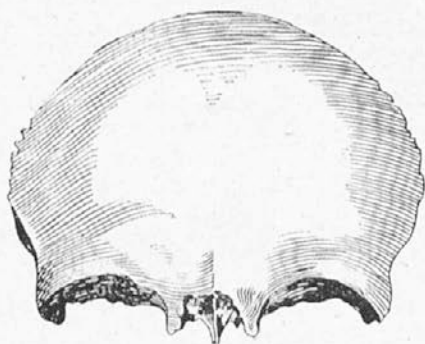
Tudi senčnica je pnevmatična kost, v kateri imamo poleg sluhovoda in zabobnine še manjše z zrakom napolnjene dupline.

Spodnja ploskev senčnice oddaja slok odrastek, stilček, blizu njega služi gladka ponva artikulaciji s spodnjo čeljustnico. Zapognjen lični odrastek na vnanji ploskvi se stika z ličnico.

Slika 19. Leva temenica od znotraj. Vejevje na notranji plati odgovarja brazdam za odvodnice trde možganske mreže.

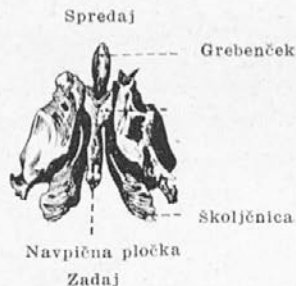
Temenica (parna) je velika vdolbena štirioglata kost z nazobčenimi robovi. Vsporedno s sredinskim robom ležijo manjše ali večje jamice, v katere se vlegajo zdebeline srednje možganske opne.

Streha očesne dupline.

Slika 20. Čelnica od spredaj.

Čelnica (neparna, a parno zastavljena). Zgornji del je zopet luski podoben; vodoravni, ki pokriva očesni duplini, je v sredi globoko zarezan, vanj se vtika

Slika 21. Sitka od zgoraj.

Sitka (neparna) z zgornjim grebenčkom. Sitka je vstavljena med obe očesni duplini, je skozi in skozi pnevmatizirana, v sredi ima navpično ploščo (del koščene nosne pregrade), zgoraj vodoravno, luknjčavo (sito). V nosno duplino oddaja zgornjo in srednjo školjko (ki torej nista stamostojni koščici).

Slika 22. Spodnja školjčnica od zunaj. Slika 23. Spodnja školjčnica (notranja plat).

Spodnja školjčnica (parna) pa je samostojna, pritrjena na zgornjo čeljustnico in nebnico.

Slika 24. Ralo z leve plati.

Ralo je neparna podolgovata navpična koščena pločica, del koščenega nosnega pretina.

Slika 25. Leva solznica od zunaj.

Solznica (parna), ostenja začetek solzovoda.

Slika 26. Leva nosnica z zunanje plati. Slika 27. Leva nosnica od notranje plati.

Nosnica (parna) je koščica nosnega korena.

Odrastek h čelnici

Prostorna duplina
v notranjosti kosti

Polovično trdo nebo

Slika 28. Leva zgornja čeljustnica z nosno dupline.

Slika 29. Leva nebica od zadaj.

Zgornja čeljustnica (parna) oklepa prostorno duplino. Njen zgornji odraslek sega do čelnice, njen vodoravni tvori skupno z nebničnim polovično trdo nebo; v zobnem odrasleku tičijo v posebnih predalčkih zobje.

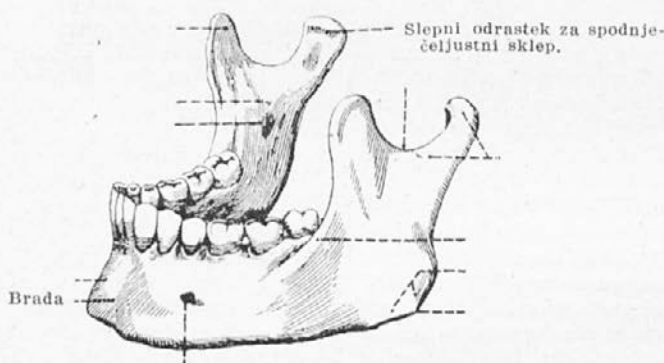
Nebnica (parna) se naslanja zadaj na prejšnjo kost. Navpični njen del se udeleži dna očesne dupline.

Spodnji rob očesne dupline

Slika 30. Leva ličnica od zunaj.

Ličnica (podočnica, parna), plošnata četverooglata koščica.

Slika 31. Spodnja čeljustnica.

Spodnja čeljustnica (neparna). Oblokasto telo se nadaljuje v zobiščje z zobnimi predalčki; parna veja je na koncu preklana, zadnji izrastek nosi prečno jajčasto glavico, ležečo v senčnični ponvi. Telo prodira dolg kanal, v katerem potekajo močan živec in žile.

Podjezičnica (podjezična kost, neparna) je podkovasta sloka koščica, ki pa ni v koščeni zvezi z ostalim okostjem.

Spodnječeljustni sklep predeli mejsklepnica. Sklep dopušča razna gibanja: Odmikanje spodnje čeljustnice od zgornje (kadar odpiramo usta); pri tem zapusti glavica spodnje čeljustnice ponvo in zdrsi z mejsklepnico vred na ondi zdebeljen lični odraslek senčnice. Podobno se premika spodnja čeljustnica, kadar jo pregibamo navspored in navzad. Končno lahko odmaknemo spodnjo čeljustnico na stran. Pri prvih dveh gibanjih sta prizadeta oba sklepa, pri zadnjem pa samo sklep druge strani (če torej premaknemo čeljustnico na desno, izskoči leva glavica).

(Se nadaljuje.)

Iz delovanja češkoslovenskega Sokolstva.

Odbor ČOS. je v dneh 2. do 3. maja prvič zboroval v lastnem Tyrševem domu. Ravno ko je hotel starosta otvoriti sejo, je prišel sel s šopkom krasnega cvetja in z zlatimi črkami napisanim posvetilom v njem: Posvetoivanjem prvega zborovanja odbora ČOS. v Tyrševem domu želi uspeha Renata Tyrševa. Vse je globoko ginila nežna pozornost Fügnerjeve hčerke, ki so ji nato poslali v zahvalo pozdrav.

Nato je odbor po izvršenih poročilih vseh činovnikov sprejel temeljne zaključke o obveznem naročenju sokolskih listov, o izključevanju članov, o sokolskih zabavah in pod.; sprejel ustanovitev stalne prednajaške šole, nov slavnostni kroj za naraščajnice (rdeče krilo, bela jopica, črne nogavice in copate, na glavi rdeča oglavnica) in žene, ki je bele barve (halja z belim životkom in rdečim robom, na glavi bela ruta z rdečimi okraski, sive nogavice, črni čevlji, olivno-zelen plašč s kapuco), pozorno je zasledoval poročilo o Tyrševem domu, za čigar dovršitev bo treba še 1.5 milijona Kč, za vzdrževanje pa 513.000 Kč na leto. In vendar se ne bo ta po prostornosti največja telovadnica v Pragi dajala v najem za maskerado in plesne zabave. Sklenjeno je bilo naložiti po 10 Kč zletnega davka na člana. Po obravnavanju udeležbe pri zletih v tujini in pod. so se izvršile volitve predstavništva za novo triletnje. Za starosta ČOS. je bil zopet izvoljen br. dr. J. Scheiner, za namestnike bratje dr. K. Heller, V. Štěpánek in Fr. Mašek, za načelnika brat dr. J. Vaníček, za načelnico sestra M. Malá, za izobraževalca br. J. Hiller.

Koliko nas je? 53 žup s 2584 društvi in 536 odseki, v celem torej 3120 edinic. V njih je združenih 362.594 moških in žensk, 80.726 naraščajnic in 172.820 dece, skupaj 616.140 duš. 475 društev ima lastno telovadnico, 926 društev lastno letno telovadišče.

Koliki bodo stroški za stalno prednajaško šolo? 560.000 Kč letno, od česar odpade 308.000 Kč za prehrano, kar morajo kriti župe ČOS. Poučevali bodo: dva stalna vaditelja, ena vaditeljica in člani obeh načelnštev. Ravnateljstvo tvorijo br. Jindra Vaníček, ki predseduje, sestri Malá in Provozničková, br. Aga Heller in br. Fr. Beránek; gospodarske zadeve so poverjene br. V. Štěpánku, Jindri Vaníčku in s. M. Malí, njih namestniki pa so br. Beránek, Dvořák in s. Provozničková.

17. maja je bila otvorjena v Tyrševem domu Karáskova galerija. Češki pesnik Jiří Karásek iz Lvovic je daroval ČOS. krasno in dragoceno zbirko slik, risb in načrtov (skic) starih in novejših mojstrov s pogojem, da bo zbirka nosila njegovo ime in bo nedeljena in trajno nameščena v Tyrševem domu. ČOS. je dar sprejela in odločila zanj pet krasnih sob v prvem nadstropju. 30 let se je mojster veselil svoje zbirke in 30 let je bil nanjo ponosen. Nazadnje jo je oddal Sokolstvu, ker veruje, da bo Sokolstvo ohranilo zbirko narodu; saj pozna poštenost in namene Sokolstva.

Slavnostni odbor je v radost vseh članov bratstva sklenil, da ne bo prosil za zlet podpore nikogar, niti države, niti mest, niti občin. Zanaša se na požrtvovalnost članstva... In glej, prvih 1000 Kč za zlet je daroval sam starosta, drugi prostovoljni dar je 20.000 Kč, darovan od Praške Mestne Posojilnice.

Vesele trenutke je preživel 17. maja Sokol Praški, zibelka vsega Sokolstva. Ob lepem solnčnem popoldnevu je oddal članstvu starosta društva in ČOS. br. dr. J. Scheiner krasno urejeno letno telovadišče. V počaščenje otvoritve se je vršila javna telovadna ura, ki se je veselila pozornosti vsega praškega članstva.

Antonin Běnda.

Strokovna.

Marševske melodije za ansambl pikolov ali flaut, razdeljenih na dva, tri ali štiri glasove. Komponiral Miloje Milojević in poklonil sokolskim organizacijam za defiliranje in korakanje. — Znani moderni srbski glasbenik Miloje Milojević je zložil 25 marševskih melodij na plemenito iniciativo brata Velimira Popovića, oduševljenega borca za sokolsko idejo, ki hoče med naše Sokole uvesti zbere «pikolašev», ki so drugod med telovadnimi organizacijami, posebno v Švici, že davno v navadi. — Glasbeni ansambl, ki naj igra te koračnice, šteje 24 pikolašev, korakajočih na čelu sokolske kolone. — Marševske melodije so ne preveč pretenciozne kompozicije malega obsega, melodijsko in harmonijsko lahko umljive, ritmiško urejene v marševskem tempu, izdelane v dvoglasnem (10), troglasnem (12) in četverglasnem (3) stavku. Morda bo katera izmed teh marševskih melodij za male začetnike težka. Zato je potrebno, da se mladi svirači «pikolaši» seznanijo s temelji izvajalne tehnike in formacije tona na instrumentu, pa bodo potem sami iznenadeni, kako lahko jim je izvajati te lahke, preproste melodije, ki jih je možno v okusnem in prikladnem razporedu tudi splesti v venec po štiri in več melodij skupaj ter jih izvajati brez presledka drugo za drugo v obliki vojaških koračnic s triom; vsako marševsko melodijo pa je možno seveda posamezno izvajati, zakaj vsaka tvori zase zaokroženo celoto. — Na čelu marševskih melodij navaja skladatelj Milojević dva tipa uvodnih taktov, in sicer tip a v $\frac{3}{4}$ taktu, tip b v allabrevu. Ti uvodni takti se igrajo pred vsako marševsko melodijo, po tipu a ali tipu b, v kakršnem taktu pač je marševska melodija. Oba tipa uvodnih taktov sta pisana v C-duru. Ako je marševska melodija v kakem drugem tonskem rodu (F-, G-, B-, D-, Es-duru...), je treba uvodne takte transponirati v tonski rod marševske melodije. — Partitura marševskih melodij je jako lično tiskan priročnik zvezek, ki je obenem tudi glas za vsako poedino grupo iz ansambla pikolov. Na zadnjem listu zvezka so objašnjenja dinamičnih in drugih znamenj, ki uvajajo na to, katera grupa pikolov naj izvaja te ali one tone, n. pr.: à 2 znači, da svirata dve grupi iste tone itd. — V veliki svoji ljubavi do dece in omladine je znana socialna delavka, gospa Mabel Grujićeva, iz lastnih sredstev provzročila natisk te zbirke otroških maršev, da tudi na ta način nudi deci kako veselo in radostno urico. — Vseh 25 marševskih melodij je razvrščenih v nastopnem redu, vsaka melodija z imenom znanega odličnega brata Sokola: 1. marš brata Gangla, 2. br. Laze Popovića, 3. br. Laze Cara, 4. brata Paunkovića, 5. br. Jaše Nenadovića, 6. br. Žakule, 7. br. Bajžlja, 8. brata Ambrožiča, 9. br. Fuxa, 10. br. Šulca, 11. br. Ante Tadića, 12. br. Mike Gradojevića, 13. br. Besarovića, 14. br. Bogunovića, 15. br. Čede Milića, 16. br. Mirka Vojinovića, 17. br. Borasa, 18. br. Korunovića, 19. br. Đoke Ilića, 20. br. Branka Mrvoša, 21. br. Lockega, 22. br. Brozovića, 23. brata Žike Nikolića, 24. br. Dronjka in 25. br. Šujice. — Zbori «pikolašev» — kakor uvodoma omenjeno — obstojajo že davno med telovadnim naraščanjem v Švici in v Franciji. Taki zbori visokih pikolovih tonov zvene prijetno in vnašajo radostno razpoloženje med korakajoče vrste. Zeleti bi le bilo, da se čimprej uvedejo tudi pri našem sokolskem naraščanju, saj instrumenti se dajo nabaviti z malimi stroški, med naraščajniki pa je obilica glasbeno nadarjenih dečkov, ki bi se prav radi in z zanimanjem poprijeli učenja in bi v kratkem času obvladali mali instrument, posebno ker ta ne zahteva preveč napora. — Avtor Milojević sam pravi v predgovoru svoje zbirke «Marševske melodije»: «Za mene će biti veliko zadovoljstvo, ako divna ideja

brat Veljina nađe primene i u nas. A biće mi radost da vidim naše mlade naraštaje, pune poleta i zdravlja, kako maršuju pobuđivani svetlim, prodornim zvucima upornih pikola.» — á —

Red natecanja Jugoslovenskog sokolskog saveza. Priljubljen na sednici zbora župskih načelnika dne 1. novembra 1924. Izdao tehnički odbor JSS. — Tekmovalni red JSS. v srbohrvaščini je izšel. Prevod je preskrbel brat M. Miletić.

Sokoljč. Br. 5. — Vsebina: E. Gangl: Naš znak. — Nina: Zar da budem Sokolica samo u vežbaoni? — R. Katalinić-Jeretov: Dva brata bez seke. — Nikola Dojenović: Narodni hram. — Milko Krapež: Spomini ob 25letnici. — Brat Sava: Ide nam prolječe. — Josip Jeras: Zgodovina telovadbe. — I. Bajželj: Sokolska prosvetna šola. — D. L. Brenčič: Higijena zobovja. — E. Gangl-F. Juvanec: Naša radost.

Sokolski vestnik župe Ljubljana. Prejšnji Vestnik župe Ljubljana I je sedaj, ko sta se obe ljubljanski župi združili, začel izhajati pod zgornjim imenom v isti obliki pod uredništvom br. Luceta Straussa. Vsebina 1. številke: Dr. V. Krejči: Ob združitvi. — Dr. Pestotnik: Brat Josip Turk — šestdesetletnik. — Dr. V. Krejči: Nekaj o izgovorih. — Župne vesti. — Društvene vesti. — Književnost.

Vestnik gorenjske sokolske župe. Št. 3 in 4.: Obstoje Vestnika naše župe. — Izleti. — Mrtvilo v telovadnicah. — Proste vaje za ženski naraščaj. — Delovanje župe. — Občni zbori društev. — Delovanje društev.

Naš sokolski dom. Štev. 2. — Vsebina: Dom na vidiku. — Iz odborovih sej. — Iz telovadnic. — Blagajniško poročilo. — Knjižničarjevo poročilo. Iz prosvetnega odseka.

Sokol. Glasilo sokolskega društva u Virovitici. Broj 3.: P. S. Valanović: O seljačkom Sokolstvu. — Križevački Sokol. — Iz JSS. — Društvene vijesti. — Župa Strosmajerjeva Osijek. — Župa Bjelovarska. — Službeni vijesnik tehničkog odbora.

Sokolski vesnik Banatske župe. Urednik M. Stanojević. — God. II. Broj 9. — Pavlović: Osećaj dužnosti i osećaj patriotizma. — Jovanović: O sokolskoj administraciji. — S. J.: Disciplina i red sokolskih društava. — Sport u Sokolstvu. — Dr. M. G.: Toma G. Masaryk. — M. Stanojević: Peti slet Banatske sokolske župe. — Z. M. Popović: Sokolima. — Sokolska akcija. — A. Tadić: Potreba prednjaka. — Beleške.

Sljetski vijesnik sokolske župe «Rijeka». God. III. Broj 1. — Dr. Ante Kuntarić: Sokoli na Jadran! — Slet sokolske župe «Rijeka». — Martin Car: Crikvenica — biser gornjeg Jadrana. — Janko Jazbec: Pogibelj je blizu! — Dr. France Brelić: Križni put Sokolskog društva u Crikvenici. — Župske, okružne i društvene vijesti. — Iz uprave.

Sljetski vesnik sokolske župe Mostar. Tednik, ki ga izdaja mostarska sokolska župa z ozirom na svoj zlet. Dosedaj so izšle tri številke: Br. 1.: Čedo Milić: Treći župski zlet. — Dr. L. Popović: Mladi i stari. — Aleksa Šantić: Pesma Sokolska. — Dr. Vojislav Besarović: Uloga Sokolstva pre rata i njegova sadašnja zadaća. — P. B.: Sokolstvo i vojska. — Iz sljetske kancelarije. — Iz starešinstva župe. — Beleške. — Broj 2.: Naša misija. — Stevan Žakula: Pre 22 godine. — J. Radulović: Mostare. — Dr. Ivo Jelavić: Novi zadaci Sokolstva. — P. Č.: Inteligencija i Sokolstvo. — Iz sljetske kancelarije. — Iz starešinstva župe. — Beleške. — Broj 3.: Dr. Milau Metikoš: Sokolske čete na selima. — Čedo Milić: Sokolstvo i selo. — V. Spahić: 7. i 8. juna. — Nikola Begović: Sokolstvo i deca. — Iz starešinstva župe. — Iz sljetske kancelarije. — Beleške.